

Verbeteren diergezondheid varkenshouderij

Beletsels en oplossingen

Er zijn een aantal belemmeringen die de gewenste verbetering van de varkensgezondheid in de weg staan. Een aantal oplossingen zijn er echter ook.

MARTIEN BOKMA, onderzoeker Wageningen UR, en RON BERGEVOET, onderzoeker LEI

De productiviteit en het welzijn van productiedieren wordt onder druk gezet door uitbraken van bedrijfsgebonden dierziekten. Bovendien zijn er voor behandeling vaak antibiotica nodig. De veehouder is verantwoordelijk voor de gezondheid van zijn dieren volgens de Nationale Agenda Diergezondheid (ministerie EL&I). Een goed diergezondheidsmanagement op het primaire bedrijf is van groot belang om bedrijfsgebonden dierziekten én het gebruik van antibiotica terug te dringen.

In opdracht van het ministerie van EL&I heeft Wageningen UR in samenwerking met dierenartsorganisatie KNMvD (Gerard van Eijden) en de Gezondheidsdienst voor Dieren (Paul Franssen) in kaart gebracht welke factoren het diergezondheidsmanagement bij de grote midden-groep van varkenshouders belemmert. Om daar een goed beeld van te krijgen hebben varkenshouders, dierenartsen en andere belanghebbenden via persoonlijke interviews en per mail vragenlijsten ingevuld. Uit de ingevulde vragenlijsten komen drie belangrijke beletsels naar voren die de versterking van het diergezondheidsmanagement in de weg staan. Analyse van de reacties levert een top drie van belem-

meringen op die een sectorbrede verbetering van het diergezondheidsmanagement in de weg staan.

1. Sterke prikkel ontbreekt

Bij een belangrijk deel van de varkenshouders is er te weinig motivatie om op een andere manier dan via (preventief gebruik van) antibiotica het diergezondheidsmanagement te versterken. Zo zijn antibiotica nog steeds een goedkope en effectieve oplossing voor problemen in de bedrijfsvoering en bedrijfsopzet. De keten

management op het varkensbedrijf. In de praktijk komt deze samenwerking nog onvoldoende uit de verf, met name voor wat betreft de onderlinge afstemming van knelpunten en de adviezen. Bij de kennisoverdracht wordt bovendien vaak onvoldoende rekening gehouden met de leerstijl van de varkenshouder. Zo zijn 'lerende netwerken' niet voor iedere varkenshouder een oplossing. Daarnaast ligt er vaak een knelpunt bij overdracht van kennis en informatie tussen ondernemer en zijn personeel (dat steeds vaker uit het buitenland

Sector mist kengetallen voor diergezondheid

biedt geen meerprijs voor gezondere dieren die met minder medicijnen zijn groot gebracht en men wordt tot op heden niet persoonlijk afgerekend op een hoog antibioticagebruik. Collega-varkenshouders die met een beperkt gebruik van antibiotica een goede bedrijfsgezondheid en goede resultaten behalen én daardoor meer verdienen, bereiken andere varkenshouders onvoldoende. Soms zijn goede voorbeelden ook niet voorhanden.

2. Samenwerking en kennisoverdracht niet optimaal

De samenwerking in de driehoek varkenshouder-dierenarts-voervoerlichter is bepalend voor een efficiënt gezondheids-

komt). Ook het kennisaanbod van ketenpartijen, dienstverleners, kennisinstellingen en anderen is vaak niet op elkaar afgestemd en ondoorzichtig voor de varkenshouder en zijn directe begeleiders. In de opleiding van de toekomstige bedrijfsopvolgers is er weinig aandacht voor relevante kennis over diergezondheidsmanagement.

3. Geen dataset en analysestructuur voor diergezondheid

Op varkensbedrijven worden routinematig veel technische kengetallen verzameld, maar deze hebben vaak weinig relatie met diergezondheidsproblemen. Daarom bieden deze getallen te weinig handvatten voor het

Varkenshouders met doorsnee bedrijven, die met weinig antibiotica aansprekende resultaten halen, zouden een uitstekende inspiratiebron zijn voor collega-varkenshouders.

FOTO: T WAN WIERMANS

aanpakken van die gezondheidsproblemen. Een compacte dataset voor de varkenshouder over diergezondheid en achterliggende risicofactoren ontbreekt, evenals een efficiënte analysestructuur.

Oplossingen voor motiveren varkenshouders

Er zijn verschillende oplossingsrichtingen bedacht die bovenstaande belemmeringen voor varkenshouders kunnen wegnemen.

1. De oplossingen moeten een plaats krijgen in een vaste structuur binnen de driehoek varkenshouder-dierenarts-voervoorlichter. De systematiek die wordt ingezet binnen de private IKB-systemen met bedrijfsgezondheidsplannen is een goed aanknopingspunt en verdient verdere uitbouw.
2. Varkenshouders met 'doorsnee' bedrijven die met weinig antibiotica aansprekende resultaten op het gebied van diergezondheid én inkomen behalen, kunnen goed dienen als demonstratiebedrijf. Hierbij is inzicht belangrijk in de economische schade van dierziekten en de maatschappelijke kosten van antibioticagebruik. Ook de aanpassingen in de bedrijfsvoering van die 'demonstratiebedrijven' die (eenvoudig) haalbaar en effectief zijn gebleken moeten inzicht-

lijk worden. Varkensinnovatiecentrum Sterksel kan een belangrijke rol spelen als voorbeeldbedrijf.

3. Voor de individuele varkenshouder zou er een sterke prikkel moeten komen uit de afzetmarkt. Een generieke meerprijs in de keten voor gezondere dieren ligt wellicht niet direct binnen de invloedssfeer van de primaire sector. Indirect zijn er wel mogelijkheden. Onderzoek de mogelijkheden om diergezondheidsmanagement en diergezondheidsstatus stapsgewijs van alle varkensbedrijven via internet te ontsluiten, zoals de aanpak bij Topigs-fokbedrijven (ontschemat's, bedrijfsanalyse, gezondheidsmonitor). Transparantie over diergezondheid op de bedrijven zal de markt vraag sterk kunnen sturen en het verkrijgen van een meerprijs bevorderen. Zorg voor inbedding van een dergelijke transparantie binnen een kwaliteitsstelsel als de IKB-systemen. Het kengetal over antibioticagebruik (aantal dagdoseringen per dierjaar) is onderdeel van een na te streven transparantie.
4. De stimulering van planmatig werken aan diergezondheid en de ontwikkeling van hulpmiddelen heeft baat bij meer regie. Hiervoor kan bijvoorbeeld de verantwoordelijkheid worden neergelegd

bij een bestaande structuur, zoals rondom de IKB-systemen, rondom Monitoring Dierziekten GD, rondom reductie van antibioticaresistentie of bij de PVE-Commissie Varkenshouderij.

Het verdient aanbeveling om hieraan een deskundigengroep met onafhankelijke experts uit de relevante disciplines te koppelen.

5. Het is wenselijk om een beperkt aantal belangrijkste managementcontrolepunten voor het diergezondheidsmanagement bij zeugen, biggen en vleesvarkens af te leiden uit de bestaande dataverzameling of, waar data ontbreken, apart te ontwikkelen (signalerende kengetallen en andere gezondheidsindicatoren). Deze controlepunten kunnen dan verbonden worden met een (beknopte) set van de belangrijkste risicofactoren die ermee samenhangen. Daarop kan weer een indicatie van gerichte interventiemogelijkheden (best practices) voor de varkenshouder worden gebaseerd.
6. De verschillende typen leerstijlen van varkenshouders moeten worden geïdentificeerd. Vervolgens kan onderzocht worden op welke wijze de kennisoverdracht naar deze specifieke groepen het best 'op maat' kan plaatsvinden, zodat uiteenlopende typen varkenshouders in beweging komen.
7. Op internet zou er één portal voor diergezondheid moeten zijn. Hier dient een selectie van de meest relevante diergezondheidskennis voor het bedrijfsmanagement (kennis, tools) bij elkaar worden gezet, zodat die voor iedere varkenshouder eenvoudig toegankelijk en overzichtelijk is.
8. Laat de eerder genoemde deskundigengroep ook adviseren bij de ontwikkeling van lesprogramma's voor het agrarisch onderwijs over diergezondheidsmanagement voor toekomstige bedrijfsopvolgers en bedrijfsbegeleiders, en ook over het curriculum van de faculteit Diergeneeskunde en andere relevante opleidingen.

Een goed diergezondheidsmanagement op het primaire bedrijf is van groot belang om bedrijfsgebonden dierziekten én het gebruik van antibiotica terug te dringen.

FOTO: MARCEL BEKKEN